

Multimodala texter – bedömning av multimodala texter

Av Maria Åfeldt Bryant

... [Now] we explore the common principles behind multimodal communication. We move away from the idea that the different modes in multimodal texts have strictly bounded and framed specialist tasks, as in a film where images may provide the action, sync sounds a sense of realism, music a layer of emotion, and so on, with the editing process supplying the 'integration code', the means for synchronising the elements through a common rhythm. Instead we move towards a view of multimodality in which common semiotic principles operate in and across different modes, and in which it is therefore quite possible for music to encode action, or images to encode emotion. This move comes, on our part, not because we think we had it all wrong before and have now suddenly seen the light.

(Kress and van Leeuwen on Multimodality)

Inledning

Svenskämnet och de nationella testkrav som finns inriktas fortfarande främst mot läsning och skrivning av utskriftsbaserade texter. Men det är flera literaciteter som efterfrågas för våra barns framtida kompetenser. Den vidgade literaciteten är viktiga färdigheter. För lärare i framtidens skola är utmaningen i detta att tänka till vilka färdigheter för kommunikation som våra barn kommer att behöva i framtiden. Det är viktigt att vi arbetar med nya processer för att läsa och skriva och att vi skapar en koppling till bedömning.

Bakgrund

Som bakgrund till hur vi kan skapa ett tankesätt som kopplar läsförståelse till ett multimodalt arbetssätt så måste vi sätta oss in i det komplexa samspel som literacitet innebär. För att redogöra för bakgrunden och syftet kring ett multimodalt arbetssätt så måste det grundläggande poängteras att begreppet litteratur till stor del har en ny innebörd. Innebörden av litteratur, att berätta en historia, finns fortfarande kvar men denna innebörd har även kompletterats av andra medier som radio, TV och internet.

I vardagen möts vi av olika typer av berättande. Kopplingen till berättandet är starkt och vi har en stark anknytning till berättande presenterat i bildformat. Vi ser på film, spelar dataspel och följer nyhetsrapportering och mycket av detta sker idag snabbt via internet. Vi lever dessutom i en tid där vi tar fler bilder per dag än tidigare generationer gjorde under en livstid. Bilder är snabb och lättillgänglig information. I en värld av smartphones är vi ständigt utrustade med en kamera och många av oss kommunicerar gärna våra förehavanden via exempelvis instagram. Den ökade populariteten av sociala nätverk kräver anpassning för dessa förändrade metoder för kommunikation. Den snabba utvecklingen av digital teknik har förändrat karaktären av vår läskunnighet och kommer att fortsätta att göra det.

I de val vi gör av arbetsområden i svenska måste vi tänka på att införliva Vi måste införliva digitala kommunikationsteknologier i olika aspekter av läsning, skrivning, språkinlärning, grammatik, stavning och interpunktion. Det är viktigt att dessa saker lärs och tränas. Men vi måste också vara klara med att aspekter som nu är grundläggande gör läsning och skrivning också tränas med digitala och multimodala texter.

Det exempel som ges i denna lärarhandledning är arbetsområdet "Kulor i hjärtat" där elevernas läsning och produktion av multimodala texter bedöms i förhållande till läroplan, kursplanen i svenska samt kunskapskraven som presenteras i ämnet.

Ur Lgr11

I skolans uppdrag ingår tankar om det multimodala lärandet och lärande för framtiden. I den första delen av läroplanens påvisas hur språk, lärande och identitetsutveckling är nära förknippade med varandra. Skolans uppdrag är att ge varje elev i den svenska skolan möjligheter att samtala, läsa och skriva. Varje elev ska få utveckla sina möjligheter att kommunicera och därmed få tilltro till sin språkliga förmåga.

Vidare redovisas i Lgr11 hur eleverna ska få uppleva olika uttryck för kunskaper. De ska få pröva och utveckla olika uttrycksformer och uppleva känslor och stämningar. Drama, rytmik, dans, musicerande och skapande i bild, text och form ska vara inslag i skolans verksamhet. En harmonisk utveckling och bildningsgång omfattar möjligheter att pröva, utforska, tillägna sig och gestalta olika kunskaper och erfarenheter. Förmåga till eget skapande hör till det som eleverna ska tillägna sig.

I kursplanen för ämnet svenska finns tydligt beskrivet hur eleverna ska även stimuleras till att uttrycka sig genom olika estetiska uttrycksformer.

I det centrala innehållet ingår att eleverna ska arbeta med

"Texter som kombinerar ord, bild och ljud, och deras språkliga och dramaturgiska komponenter. Hur uttrycken kan samspela med varandra, till exempel i tv-serier, teaterföreställningar och webbtexter."

Definition multimodalt lärande

Multimodalitet betyder helt enkelt att olika medietyper kombineras i varje text. Texten kan vara en kombination av ljud, fotografi, text, animationer eller film (rörliga bilder).

Att etablera ett multimodalt perspektiv i skolan bör underlätta lärprocessen för eleverna. Min erfarenhet är att ett multimodalt arbetssätt ökar motivationen och att eleverna lättare kan tillgodogöra sig kunskaper i texthantering genom att presentera sina texter utifrån bild och film.

Framtidens lärande, vad behöver vi lära våra elever?

Traditionellt har skolan arbetat med literacitet genom skriftlig kommunikation. Den är absolut grundläggande för förmågan att läsa och skriva men vi måste också konstatera att den utmanas av flera anledningar. Vårt uppdrag finns beskrivet i läroplanen och i läsningen av denna måste vi fråga oss vad som kommer att möta våra elever under kommande yrkesliv. Vi kan med säkerhet konstatera att de måste förberedas för att klara av att med både djup och bredd

kunna både tillgodogöra sig och delge information snabbt. Framtida generation kommer att behöva ha förmågan att kombinera olika typer av vetande (T-shape person) och de måste kunna redogöra för information snabbt och lättillgängligt. Detta måste övas praktiskt.

När detta är framtiden, hur rustar vi våra elever och vad är svenskundervisningens roll?

Så varför multimodalt lärande?

För att träna eleverna i att använda visuell kommunikation. De flesta har idag en smartphone nära till hands. Om vi tänker oss att berättandet kommer att överföras mer och mer till en kombination av multimodala texter behöver vi även tänka att våra elever är genrekunniga och att de rör sig i ett brett medielandskap. De lär sig och inhämtar kunskaper genom internet och sociala medier. Eleverna överför med enkelhet en text från en auditiv till visuell föreställning. De vet hur man skriver och kommunicerar genom internet och sociala medier och förhåller sig naturligt till bild och ljud.

Kulor i hjärtat- Ett multimodalt arbetsområde

Det börjar med en bok...

*Vi börjar med ett objekt, en text skriven av en elev i åk 8...
... som blir ett dokumenterat ögonblick av en mänsklig verklighet... En berättelse presenterad i filmformat med ett litterärt innehåll.*

Det började med läsningen av en bok, Cilla Neumanns ”Kulor i hjärtat” (2009). Neumanns bok består av flera olika berättelser om huvudkaraktären, Tom. Texterna handlar om vad som rör sig i huvudet och hjärtat på en pojke, hans *kulor i hjärtat*.

Det kan vara en utmaning att få elever att skriva och hur hittar vi motivation för skrivande? Vilka texter vill vi att eleverna ska skriva? Vi vet att motivationen att berätta är stark hos eleverna. Hur hittar vi sätt för dem att motiveras att skriva ner detta för att de ska utveckla goda kunskaper kring språk. Vi arbetar traditionellt genom elevernas fantasi då vi vet att det är en stark drivkraft för skrivande. Oändliga är de många fantasifulla berättelser som skrivits av generationer av elever. Men vilka kunskaper kring skrivande värderar vi och vad ska vi ha dessa kunskaper till? Hur testar och bedömer vi sedan elevernas kunskaper? Har barns sätt att skriva förändrats? Kanske skriver och läser de mer än andra, tidigare, generationer, dock på ett annat sätt?

Jag har valt att arbeta med ungdomsromanen ”Kulor i hjärtat” av Cilla Neumann av flera skäl. Det främsta är att det är en stor bok i ett litet format. Läsningen når eleverna och den centrala frågeställningen blir, Vilka är mina kulor i hjärtat?

Utifrån samtal om vad dessa kulor inom oss är framkom följande:

- Vad är jag mest rädd för?
- Hur ska min framtid bli?
- Hur vågar jag sätta gränser kring mig själv?

- Vilka erfarenheter bär jag med mig och hur har mina erfarenheter format mig?
- Har jag ibland känt mig utanför?
- Har jag deltagit i mobbning av något slag?

Det finns många olika teman i boken och kapitlen kan läsas fristående men handlar alla om pojken Tom. Ovan nämnda teman har eleverna funnit utifrån den uppsjö av teman som finns att finna i romanen.

Vi inleder med en gemensam läsning av det första kapitlet och skräcken möter oss omedelbart. Tom ska cykla hem och han följer Årstavikens mörka vatten. Han är rädd i mörkret och börjar tänka kring alla hemska saker som kan hända. Tänk om någon skjuter på honom? Tänk om han kommer hem till en tom lägenhet där ingen längre finns?

Bokens första kapitel handlar om rädsla och vi inleder genom att arbeta kring hur rädsla kan gestaltas i text och film.

Vi inleder genom att tala om rädsla och på vilka sätt man kan gestalta rädsla. Vilken betydelse har mörkret? Är jag mörkrädd? Samtliga elever hade upplevt mörkret i Årstaskogen och kunde sätta sig in i och gestalta rädslan och de tankar som föds med detta.

Efter läsningen och samtalet var det dags för eleverna att kortskriva. Deras uppgift var att skriva en text som berättade om den gången de kom på dig själva med att känna den där starka rädslan som lamslår och de tankar som föds ur denna. Vi hade samtalat tillsammans och eleverna hade en bild av vad de ville skriva efter att de fått berätta. Inför kortskrivningar är det viktigt att eleverna är väl förberedda på ämnet.

Vi fortsatte därefter att läsa boken och hittade tillsammans flera olika motiv som ledde till kortskrivningar. Vi fokuserade på att texterna skulle vara korta och gestaltande och eleverna visste redan innan vi började läsa att en av texterna, den de själva valde som bästa text, skulle bli en film. Deras egna filmer om deras kulor i deras hjärtan. Vi konstaterade att "Vi har också kulor i hjärtat" och många elever i klassrummet kände en stark lust att få berätta.

De teman vi valt att skriva kring var:

Kortskrivningar på tema:

- Rädsla
- Utanförskap
- Ett barndomsminne
- Kärlek

Vi arbetade efter strukturen **samtal, läsning, samtal, kortskrivning**.

I det centrala innehållet i svenskans kursplan står det att man inom ämnet ska arbeta med:

Texter som kombinerar ord, bild och ljud, och deras språkliga och dramaturgiska komponenter. Hur uttrycken kan samspela med varandra, till exempel i tv-serier, teaterföreställningar och webbtexter.”

(Ur det centrala innehållet)

Vidare i kursplanens centrala innehåll för ämnet svenska redogörs för vikten av att jobba med olika texters syfte, innehåll, uppbyggnad och språkliga drag.

Det visar att vi i ämnet ska arbeta med den rikedom som finns i lärandet genom att studera läsning och skrivande. Svenskämnet handlar om att läsa och skriva men också om att samtala lyssna, observera och att kunna arbeta med digitala texter. I detta projekt var det ett konstant utbyte av sensoriska upplevelser i form av samtal och hur filmerna växte fram.

Kulor i hjärtat är ett långt projekt och det är viktigt för elevernas utveckling att det finns lättbegripliga lektionsmål och att det regelbundet genomförs korta bedömningar. Såväl självbedömning som kamratbedömning fyller en viktig funktion och det är viktigt att eleverna får regelbunden feedback, både av varandra och av läraren. Det finns ett underliggande syfte att eleverna ska öka sin förståelse från språket och hitta strategier för att analysera och förbättra sina egna texter.

Vi valde att använda responsark för såväl självbedömning som kamratbedömning. I detta responsark bör hur känslan gestaltas vara central. En regel i klassrummet var att alla texter skulle kamratbedömas efter min första respons. Denna respons var inriktad på läsoplevelse och alla elever fick individuella utvecklingsområden.

Responsark är svårskrivna då det är lätt för eleven att kommentera kort genom att svara vad som fungerar bra och vilka ändringar som gjorts. För att vidga elevens tänkande bör responsarket innehålla frågor där mötet mellan text och läsare beskrivs. För att nå bästa resultat bör det formativa feedbacken vara i centrum. Innan responsarket delar ut bör läraren förklara vad det är som eventuellt kan förbättras i skrivprocessen. Ett exempel är att tala om verbens betydelse i text eller hur man bygger spänning genom att först presentera en karaktär. Efter dessa genomgångar få eleverna sätta sig ner och läsa sina egna texter för att sedan låta texten möta en annan läsare. Vad händer när någon annan läser min text? Läsarens uppgift är då att sätta ord på läsoplevelsen genom att beskriva den och responsarket bör hjälpa eleverna med denna uppgift. Ett exempel är att låta eleven se över hur skribenten använder jag. Presenteras jaget? Vad blir det för typ av text när huvudkaraktären är jag? Hur förflyttas texten till ett litterärt skrivande? Vilken betydelse har verben i en litterär text?

I bearbetningen av texten utifrån detta arbete händer följande:

(skrivet av en elev i åk 8 VT11)

När jag slår upp ögonen bländas jag av solen och mina nyvakna ögon blundar snabbt igen. Jag vänder mig om och när jag försiktigt öppnar ögonen igen ser jag

att det bara är jag som ligger kvar i sängen. Mormor och morfar måste alltså redan ha gått upp. Från sängen kan man se genom vardagsrummet direkt till matsalen och jag kan ana morfars gestalt sitta lutad över tidning. Det prasslar när han vänder blad och jag hör klingandet från en sked som rörs runt i en kaffekopp. De äter alltså frukost. Jag borde gå upp och göra dem sällskap men jag ligger kvar. Att få vakna i lugn och ro, bara ligga och studera mönstret i tapen och veta att de sitter därute. Jag skulle kunna frysa tiden precis här för det finns ingen annanstans i världen jag hellre skulle vilja vara på. Jag rullar runt och bländas återigen av solen men mina ögon är mer vana vid ljus nu och jag se kan det gröna därute som gungar i den svala sommarbrisen. Persiennerna är nerdragna och det gör täcket gulrandigt av solsken.

Mormor kommer in i rummet och avbryter mitt dagdrömande. Hon kryper ner bredvid mig och jag makar mig närmare henne. Hon luktar som hon alltid gör, en lukt man inte kan beskriva på annat sätt än just mormor. Den bästa lukt som finns.

- Mormor, berätta en saga, säger jag.

Och hon berättar en historia om en sur kung vars slott som inte blir klart och alla försöker men kungen är aldrig nöjd. Jag lyssnar till vart enda ord och sagan slutar lyckligt. Kungen slutar vara så sur och tillsammans löser dem problemet. Slottet blir tillslut klart till hans son som nu ska gifta sig och alla lever lyckliga och glada i alla sina dagar. Hon berättar det lika självklart som om hon läste ur en bok, men vem behöver böcker när man har världens bästa mormor?

Kan du inte berätta en saga till?

Här har eleven, med hjälp av kamratrespons lämnat fokus kring att återberätta ett minne som hon själv upplevt till att skapa en text som berättar ett kort, minnesvärt och betydande ögonblick hos sin mormor och morfar. Vi förflyttas in i deras hus, vi ser deras tapeter och morgonrutiner framför oss och vi går fullständigt in i det barn som ser tillbaka på ett fantastiskt ögonblick med sin mormor. Den här texten berör. Den har ett starkt litterärt värde och har hittat sin läsare. Ingen film har gjorts på denna text men tänk hur vacker den kunnat vara.

Utifrån bedömning är det viktigt att eleverna vet vad som ska bedömas. Hur bedöms annars denna text? Det är viktigt att eleverna förstår att bedömning genomförs för förbättrande av text och därför bör bedömning ske tidigt.

Tänk att bedömningaspekten är att eleven kan anpassa språket efter mottagare, syfte och situation för att förbättra och utveckla textens budskap. Här måste progressionen i detta redogöras för att eleverna ska förstå kvalitet i text.

Det feedbacksamtal som sker bör i detta sammanhang fokuseras kring hur eleven anpassar sitt språk på ett lämpligt sätt efter mottagare, syfte och situation samt att de berättar och beskriver med detaljer. Är språket så utvecklat att även detaljer kan beskrivas? Ett samtal mellan elever kring hur man förklara detaljer är givande och här bör läraren planera par som lär av varandra.

Således fanns det en ständig sammanslagning av lärandeerfarenheter och syften tillsammans med att prata, lyssna, läsa, skriva och producera texter för verkliga läsare.

Planeringsprocessen

Det är viktigt att undervisningen fokuseras kring vad som senare ska bedömas. De behöver vara väl insatta i vilka bedömningsaspekterna är för olika områden. I ett stort multimedialt projekt som Kulor i hjärtat måste eleverna sättas in i de bedömningsaspekter som presenteras.

I planeringsprocessen måste bedömningsaspekterna skapas utifrån det centrala innehållet. Vi tränar att utveckla samtliga förmågor och dessa bör kopplas till de olika bedömningsaspekterna genom en förklaring kring förmågorna kopplat till det centrala innehållet.

Slutprodukten i arbetsområdet är en film men på vägen till slutprodukten har arbetet bestått av att träna huvuddelen av svenskämnets samtliga förmågor:

- Formulera sig och kommunicera i tal och skrift.
- läsa och analysera skönlitteratur
- anpassa språket efter olika syften, mottagare och sammanhang
- Urskilja språkliga strukturer och följa språkliga normer

Samtal och litteraturanlys

Vi har samtalat om läsoplevelsen utifrån ett möte med texten. I dessa grupper bör eleverna vara indelade i grupper om tre. Det centrala i dessa samtalsgrupper är att samtliga elever aktivt tränas i att tolka och analysera texten och att hitta budskap, tema och motiv i den lästa texten. Alla elever i klassrummet leder samtal kring en text under samtalsövningarna. Samtal som dessa avslutas med en självreflektion. Hur samtalar man om budskap, tema och motiv i litteratur och vad innebär dessa begrepp? Genom dessa samtal tränas eleverna i att sammanfatta huvuddragen i samtalet och den lästa texten.

I dessa grupper lämpar det sig väl att ta upp begrepp som parallellhandling, tillbakablickar, miljö- och personbeskrivningar.

Språkbruk

För att återkopplingen kring deras egna Kulor i hjärtat texter ska kunna förbättras utifrån respons av både lärare och kamrater behöver det i planeringen ingå undervisning kring ord och begrepp som används för att uttrycka känslor.

Bokens första kapitel lämpar sig väl för närläsning och följs upp av en uppgift kring begreppet rädsla. Eleverna beskriver rädsla och gestaltar med olika begrepp kopplat till rädsla. Här kommer samtal om gestaltning, liknelser och metaforer upp.

Vikten av exempeltexter

Efter att ha samtalat om ett kapitel i boken är det givande att se hur en elev har hanterat uppgiften. Denna text är skriven av en pojke i årskurs åtta och han hade redan under samtalen berättat om denna upplevelse.

Denna text är mycket bra att använda för att eleverna ska se hur författaren sätter läsaren rakt in i situationen och här talar vi om och övar på inledningar, in media res.

Ta Farväl

Farmor vänder sig om ser med tårade ögon rakt in i mina. Jag ser farmors mönstrade mössa sticka upp längre bort i den stora folkmassan. Det är som om alla röster, människor och ekon tunnas ut och liksom fryses fast under just det där ögonblicket. Det är bara vi i den stora terminalen på Arlanda. Jag vill bara inte att det här är det sista jag kommer se av dem. Kunde de inte stanna kvar här i Sverige? Eller kunde inte vi följa med? Vad skulle nu hända om de åkte? Det skulle kännas så tomt. Vi kom ju nära varandra från första sekunden, fastän vi aldrig hade setts förut.

Plötsligt kommer allt tillbaka och de har försvunnit in i havet av spärrar, säkerhetsvakter och brådskande människor med fullpackade resväskor dragandes bakom sig. Tårarna kommer rinnandes nedför mina kinder. De blir fler och fler. Vi sätter oss på ett av alla caféerna det finns att välja på. Utanför de stora fönstren ser man flygplanet som farmor och farfar ska åka med. Det känns så konstigt. Som om de inte har varit här alls. Det var mer än 3 månader sedan jag och min familj stod här och väntade på min farmor och farfar som jag aldrig hade träffat. Då undrade jag och tänkte så mycket. Hur skulle de se ut? Hur skulle vi kunna prata när de bara kunde nepali? Och hur är det i Nepal? Under den långa, varma sommaren vi hade haft tillsammans hade jag fått lära mig mycket om en helt annan spännande värld.

- När ska vi åka till Nepal? frågar jag mina föräldrar.

Pappa lovar mig att vi ska åka dit nästa sommar. Det känns lite bättre att veta, men det skär i magen av tanken på nästan en sådan lång väntan.

(pojke åk8 2012)

Bedömning

Kunskapskrav för betyget E i slutet av årskurs 9	Kunskapskrav för betyget C i slutet av årskurs 9	Kunskapskrav för betyget A i slutet av årskurs 9
Eleven kan skriva olika slags texter med viss språklig variation, enkel textbindning samt i huvudsak fungerande anpassning till texttyp, språkliga normer och strukturer.	Eleven kan skriva olika slags texter med relativt god språklig variation, utvecklade textbindning samt relativt väl fungerande anpassning till texttyp, språkliga normer och strukturer. De berättande texter eleven	Eleven kan skriva olika slags texter med god språklig variation, välutvecklade textbindning samt väl fungerande anpassning till texttyp, språkliga normer och strukturer. De berättande texter eleven

<p>De berättande texter eleven skriver innehåller enkla gestaltande beskrivningar och berättargrepp samt dramaturgi med enkel uppbyggnad. Dessutom kan eleven ge enkla omdömen om texters innehåll och uppbyggnad och utifrån respons bearbeta texter mot ökad tydlighet, kvalitet och uttrycksfullhet på ett i huvudsak fungerande sätt.</p>	<p>skriver innehåller utvecklade gestaltande beskrivningar och berättargrepp samt dramaturgi med relativt komplex uppbyggnad. Dessutom kan eleven ge utvecklade omdömen om texters innehåll och utifrån respons bearbeta texter mot ökad tydlighet, kvalitet och uttrycksfullhet på ett relativt väl fungerande sätt.</p>	<p>skriver innehåller välutvecklade gestaltande beskrivningar och berättargrepp samt dramaturgi med komplex uppbyggnad. Dessutom kan eleven ge välutvecklade och nyanserade omdömen om texters innehåll och uppbyggnad och utifrån respons bearbeta texter mot ökad tydlighet, kvalitet och uttrycksfullhet på ett väl fungerande sätt.</p>
---	---	---

Slutprodukten – en text som kombinerar ord, bild och ljud och deras språkliga och dramaturgiska komponenter

Nu utforskar vi de gemensamma principerna bakom multimodal kommunikation, Varje elev utgår från sina egna texter och gör ett urval kring vad de vill filma. Genom urvalet av text börjar eleverna att tänka kring film. En film som är ett lager av känslor, en berättelse som ska synka med en känsla av realism, musik och bilder. Allt detta ska ges en gemensam rytm och gestaltas i såväl text som bild. Arbetet med redigering av film, att lägga på ljud och att skapa klipp och bilder som förstärker texten är motiverande. Det blir fullt möjligt därför fullt möjligt för musik att koda handling, eller bilder för att koda känslor. Här prövar sig eleverna fram och det blir många samtal om hur fel musik eller bild stör textens budskap.

Vi gör film

När vi har arbetat igenom texterna är det dags att börja filma. De flesta elever som är vana vid att arbeta på iPad har erfarenhet av iMovie och jag brukar be ett par elever att gå igenom appen. Det viktigaste är att alla elever lär sig att klippa och för att underlätta arbetet med att lägga på text på film ber jag eleverna att hitta en bild som passar i filmen och som gestaltar den känsla eleverna vill ska framträda. Denna bild kan sedan användas i klippningen. Eleverna planerar sina bilder och jag bokar ett samtal med dem utifrån den storyboard som de skapat. Sedan är det dags att filma. Eleverna tar sig an detta område med stor lust men lär sig under arbetet att det inte är helt enkelt att läsa in sina texter till filmen och att texten också måste anpassas till de stämningar och klippningar som finns i filmen. I detta skede börjar eleverna bearbeta sina texter för att passa film. Det ger dem en ökad förståelse kring olika medier för text.

Filmer finns att se på Årstaskolans kunskapshubb

<http://www.kunskapshubben.se/av-eller-med-elever/vi-har-ocksa-kulor-i-hjartat>

Se särskilt "Ta farväl" som också presenterats i text:

http://www.kunskapshubben.se/av-eller-med-elever/vi-har-ocksa-kulor-i-hjartat/mediaitem/3718-ta-farva-l?category_id=95

Lägg märke till hur en film kan vara så enkel och så tydlig i filmen "Pappa". I filmen visas hur flickans pappa berättar att han ska flytta och vi ser bara slask och byggnader och bilens instrumentbräda. När texten är slut stannar bilen vid ett rödljus och vi ser affischen för föreställningen "Älska mig".

Pedagogisk planering

”VI HAR KULOR I HJÄRTAT”

Svenska och svenska som andraspråk åk. 8

Syfte och beskrivning

Vi kommer att arbeta med ett bok/filmprojekt utifrån boken ”Kulor i hjärtat”. Boken består av flera korta berättelser som alla rör sig kring huvudkaraktären. Eleverna kommer att skriva korttexter som publiceras på ”Bibblis.se”. Kortsskrivningarna handlar om att fånga en känsla utifrån boken på olika tema: rädsla, mod, utanförskap, hemligheter och liknande ämnen. Utifrån dessa texter ska eleverna sedan med hjälp av iMovie skapa film.

Koppling till kursplanen

I kursplanens centrala innehåll beskrivs vikten av att jobba med ”Texter som kombinerar ord, bild och ljud, och deras språkliga och dramaturgiska komponenter. Hur uttrycken kan samspela med varandra, till exempel i tv-serier, teaterföreställningar och webbtexter.”

I vårt projekt kommer eleverna att få kombinera bild och ljud med ord. Vidare i kursplanens centrala innehåll för ämnet svenska redogörs för vikten av att jobba med olika texters syfte, innehåll, uppbyggnad och språkliga drag. I vårt projekt kommer vi att jobba med olika uttryckssätt kring text. Eleverna kommer att få uppleva och laborera med olika arbetsformer kring textmediet och utforska olika dramaturgiska komponenter i film (iMovie) och text (Bibblis.se, samt Bookcreator). Detta ger eleverna utmärkta möjligheter att analysera språkliga drag i olika texttyper. De får även erfarenheter av att kombinera olika texttyper till nya texter och film.

Den grundläggande tanken är således att eleverna med hjälp av iPads ska ges möjlighet att jobba med estetiskt berättande med målet att utveckla sitt språk, den egna identiteten och sin förståelse för omvärlden.

Förankring i kursplanens syfte och centralt innehåll

- formulera sig och kommunicera i tal och skrift,
- läsa och analysera skönlitteratur och andra texter för olika syften,

- Språkliga drag, uppbyggnad och berättarperspektiv i skönlitteratur för ungdomar och vuxna. Parallellhandling, tillbakablickar, miljö- och personbeskrivningar, inre och yttre dialoger
- Strategier för att skriva olika typer av texter med anpassning till deras typiska uppbyggnad och språkliga drag.
- Olika sätt att bearbeta egna texter till innehåll och form. Hur man ger och tar emot respons på texter.
- Språkets struktur med stavningsregler, skiljetecken, ordklasser och satsdelar.

- Att leda ett samtal, formulera och bemöta argument samt sammanfatta huvuddragen i vad som sagts.

Elevens mål

Du läser en svensk ungdomsbok.

Du visar att du förstått innehållet genom att delta aktivt i våra boksamtal och diskussioner.

Du skriver några olika reflektionsuppgifter där du visar att du förstår skeenden och budskap i boken samt att du har egna tankar och idéer runt innehåll och budskap. När du skriver håller du en "röd tråd" och visar att du behärskar de vanligaste skrivreglerna. (Punkt, stor bokstav, skiljetecken och styckeindelning. Du visar att du kan ställa frågor runt bokens innehåll och budskap.

Du skapar konstnärlig kortfilm i iMovie

Undervisningens innehåll

Vi kommer att läsa och arbeta med kortberättelserna i boken "Kulor i hjärtat".

Vi kommer att ha samtal och diskussioner kring bokens innehåll.

Arbetsområdet innehåller skapande av fyra korttexter på tema rädsla, mod, utanförskap och kärlek.

Vi kommer att skapa egen konstfilm (Korta filmer som syftar till att fånga en känsla ur korttexterna).

Eleverna kommer till sist att få utvärdera sitt arbete genom självbedömning gentemot betygskriterierna.

Veckoplanering

Vecka		tisdag	Onsdag	Fredag
	Mörkret	Läsning av texten "Mörkret"	Skriva korttext "Då var jag riktigt rädd"	Skriva korttext "Då var jag riktigt rädd", 3
	Martin	Läsning av texten "Martin"	Samtalsgrupper samt muntlig analys av texten.	Korttext: "Ett barndomsminne"
	Martin	Läsning av texten "Martin"	Samtalsgrupper samt muntlig analys av texten.	Korttext: "Ett barndomsminne"
	Barnvakten Rut Bollhavet	Läsning av texterna Barnvakten och Bollhavet	Läsning av Rut, samtalsgrupper	Korttext: Utanförskap
	Läsning Skitgubbe, Skiljas, Kysen	Läsning Skitgubbe, Skiljas, kysen	Korttext, "Så känns kärlek"	Korttext, "Så känns kärlek"
	PM- Film	Kamratrespons på korttexter	Förbered PM inför film.	Förbered PM inför film.

Bedömning

Bedömningen sker löpande då läraren under arbetets gång iakttar och ger direkt respons på hur eleven deltar i samtalen, diskussionerna samt hur eleven genomför sina skriftliga reflektionsuppgifter.

Vid utvärderingen i slutet bedöms hur väl eleven själv kan utveckla sina tankar runt arbetsområdet samt hur eleven utvärderar sin egen insats. Kortfilmen kommer att bedömas vid projektets slut.

Bedömningsunderlag

E	C	A
Du kan läsa med flyt och visar att du kan djupläsa.	Du kan läsa med gott flyt och visar att du kan djupläsa ändamålsenligt.	Du kan läsa med mycket gott flyt och visar att du kan djupläsa ändamålsenligt och effektivt. Du kan välja lässtrategier (hitta information i texten snabbt och effektivt)
Du gör enkla sammanfattningar av texten(innehåll med viss koppling till tidsaspekter, orsakssamband)	Du gör djupare sammanfattningar av texten, du beskriver och reflekterar över (tidsaspekter och orsakssamband)	Du gör välutvecklade sammanfattningar bokens innehåll med god koppling till tidsaspekter och orsakssamband
Du visar grundläggande läsförståelse.	Du visar god läsförståelse. Du visar att du kan läsa mellan raderna.	Du visar en mycket god läsförståelse. Du kan på läsa mellan raderna och du förstår budskapet i boken.
Du samtalar om bokens budskap.	Du samtalar om boken utifrån egna erfarenheter, olika livsfrågor och omvärldsfrågor. Du visar att du kan samtala och föra resonemang om bokens budskap.	Du samtalar om boken utifrån egna erfarenheter, olika livsfrågor och omvärldsfrågor. Du visar att du kan resonera väl och att dina resonemang är väl underbyggda.
Du skriver huvudsak fungerande. Du styckeindelar och använder skrivregler (punkt, stor bokstav) En del grammatiska fel förekommer.	Du skriver med relativt god språklig variation. Du använder textbindning och kan använda skrivregler. Du gör få grammatiska fel.	Du skriver med god språklig variation. Grammatik och språkregler fungerar väl. Din text har god struktur.
Du gör enkla beskrivningar	Du gör goda gestaltande beskrivningar	Du skriver välutvecklade gestaltande beskrivningar.
I samtal ställer du frågor och framför åsikter. Du har argument som är enkla och delvis underbyggda. Dessa hjälper till att föra samtalet framåt.	Du kan samtala om och diskutera varierande ämnen. Du ställer frågor och framför åsikter med relativt väl underbyggda argument. Dessa och för samtalen och diskussionerna framåt.	Du kan kan samtala om och diskutera varierande ämnen genom att ställa frågor och framföra åsikter med välutvecklade och väl underbyggda argument på ett sätt som för samtalen och diskussionerna framåt och fördjupar eller breddar dem.

Förtydligande av bedömningsunderlag för kortskrivningarna

Bedömningsaspekt	E	C	A
Innehåll	<p>Texten fungerar i huvudsak i sammanhanget</p> <p>Man förstår det du skriver.</p> <p>Du försöker anpassa texten efter texttyp.</p> <p>I berättande text beskriver du personer och händelser på ett enkelt sätt. Dramaturgin ("storyn") är enkel men fungerar i sammanhanget.</p> <p>I utredande och argumenterande text presenteras idéer, frågor, tankegångar och exempel som utvecklas något.</p>	<p>Texten fungerar relativt väl i sammanhanget.</p> <p>Textens innehåll är relevant och lättbegripligt.</p> <p>Du anpassar texten till texttyp. Du håller dig till genren.</p> <p>I berättande text gestaltar du personer på ett utvecklat sätt och ger liv åt händelser genom beskrivningar. Du förmedlar upplevelser snarare än bara beskriver dessa.</p> <p>Texten innehåller detaljer som har betydelse för textens helhet. Dramaturgi ("storyn") är relativt komplext uppbyggd.</p> <p>I utredande och argumenterande text är</p>	<p>Texten fungerar mycket väl i sammanhanget.</p> <p>Textens innehåll är relevant, tydligt och formuleras på ett välutvecklat och nyanserat sätt.</p> <p>Du är väl medveten om olika texttyper och utnyttjar genrens möjligheter.</p> <p>I berättande text gestaltar du personer på ett välutvecklat sätt och ger liv åt händelser genom välvalda och välutvecklade beskrivningar. Du förmedlar upplevelser och känslor.</p> <p>Texten innehåller träffande och välvalda detaljer som har betydelse för helheten. Dramaturgin är komplext uppbyggd.</p> <p>I utredande och argumenterande text är idéer, frågor, tankegångar och exempel väl underbyggda, välutvecklade</p>

		idéer, frågor, tankegångar och exempel utvecklade och relativt väl underbyggda. Den egna tankegången är tydlig. Träffande exempel och detaljer med betydelse för helheten.	och nyanserade. Den egna tankegången är mycket tydlig. Väl valda exempel och detaljer. God balans mellan personligt och allmänt.
Struktur	Uppbyggnaden är i huvudsak tydlig. Det finns en röd tråd. Texten hänger ihop med början, huvudinnehåll och slut som i huvudsak fungerar. Texten är i huvudsak kronologiskt berättad.	Uppbyggnaden är tydlig. Tydlig röd tråd med väl vald början, huvudinnehåll och slut. Du behärskar t ex tillbakablickar i texten. Textbindningen är varierad med t ex sambandsord.	Uppbyggnaden är väl vald för ämnet. Tydlig röd tråd med medvetna och träffsäkra val av början, huvudinnehåll och slut. Din text är komplext uppbyggd (parallellhandling, förflyttning i tid och rum) Textbindningen är varierad med ändamålsenliga sambandsord.
Språk	Texten har en viss språklig variation. Meningarna är enkla men fungerande. Ordvalet är enkelt men fungerande.	Texten har relativt god språklig variation. Meningsbyggnaden är varierad och textbindningen utvecklad. Ordvalet är varierat, du väljer precisa och typiska ord.	Texten har god språklig variation. Meningsbyggnaden är varierad och träffsäker. Textbindningen är välutvecklad med ändamålsenliga sambandsord. Ordvalet är träffande, varierat och specifikt.
Skrivregler	Du använder skrivregler på ett i huvudsak fungerande sätt (styckeindelning, skiljetecken, stor bokstav). En del grammatiska fel och stavfel kan förekomma.	Du håller dig relativt väl till språkliga normer och skrivregler (styckeindelning, skiljetecken, stor bokstav). Du gör få grammatiska fel.	Du behärskar skrivspråkets normer, du visar säkerhet i användandet av skiljetecken, stavning, styckeindelning och grammatiken fungerar väl.
Utveckling	Du tar till dig råd och respons och bearbetar din text utifrån det.	Du bearbetar dina texter utifrån respons mot ökad tydlighet, kvalitet och uttrycksfullhet.	Du bearbetar medvetet dina texter utifrån respons mot ökad tydlighet, kvalitet och uttrycksfullhet på ett väl fungerande sätt.

Exempeltext:

Dimma

Gruset rullade rasslande nedför stigen när jag långsamt klättrade uppför det branta berget. Det var soligt och stekande hett. Solen stod lågt och gjorde skuggorna långa. Långt nedanför mig hördes skrik och skratt från lekande barn på stranden. Svetten rann och jag tänkte på hur skönt det skulle vara att få plaska runt i det svala vattnet. Mammans rop förde mig tillbaka till nuet och jag upptäckte att jag hade sackat efter rejält medan jag gått och dagdrömt. Jag började springa uppför den steniga stigen medan mamma, Örjan, Anna och Sofia väntade på att jag skulle komma ikapp. Sedan fortsatte vi vår promenad över bergen.

Dimman slog emot oss utan förvarning. Helt plötsligt bara fanns den där. Ena sekunden hade det varit soligt och klart, andra kunde man knappt se handen framför sig. Det var som om vi hade stigit in i en barriär, en barriär av dimma. Inne i barriären försvann alla ljud, utom ljuden av våra andetag och det krasande ljudet av gruset under våra fötter. Träden hade förvandlats till ondsinta buskar som rev i mina kläder och gav mina ben skrapsår. Var enda klippblock, träd och

djur blev till hemska monster som ville äta upp mig. Jag var rädd. Gråten brände i halsen. Tänk om vi aldrig skulle komma därifrån? Tänk om vi skulle bli fast inne i barriären av dimma, högt uppe på ett berg, för alltid?

Vi irrade runt i den täta dimman i vad som kändes som en evighet. Mamma och Örjan började bli nervösa, de talade lågt och ivrigt med varandra och tittade hela tiden runt på vad som var synligt av våra omgivningar. Till slut erkände de att vi hade gått vilse. Då kom gråten, som jag hade hållit inom mig ett bra tag. Jag tänkte att nu, nu skulle vi aldrig komma därifrån, vi skulle bli fast där i ödemarken. Inne i dimman.